

8. *Praktycheskaja psyhodyagnostyka. Metodyky y testy : uchebnoe posobyje / red.-sostavitel' D. Ja. Rajgorodskij.* – Samara : Yzd. Dom «BAHRAH-M», 2001. – 672 s.
9. *Slastenyn V. A. Pedagogyka [Tekst]: ucheb.posobyje dlja stud. vyssh. ped. ucheb. zavedenyj / V. A. Slastenyn, Y. F. Ysaev, E. N. Shyjanov ; pod red. V. A. Slastenyna.* – M. : Akademyja, 2002. – 576 s.
10. *Filosofs'kyj encyklopedychnyj slovnyk / [redkol. : V. Shynkaruk ta in.].* – K.: «Abrys», 2002. – 742 s.
11. *Jadov V. A. Dyspozycyonnaja koncepcyja lychnosty / V. A. Jadov // Socyjal'naja psyhologija: ystoryja, teoryja, empyrycheskoe yssledovanye.* – L., 1979. – S. 106–120.

Савчук Надежда. Диагностика ценностных ориентаций у педагогических работников. В статье акцентируется внимание на выдающейся роли педагога в образовательном процессе. От учителя, уровня развития его личностных и профессиональных качеств, системы ценностей в значительной степени зависит становление подрастающего поколения. Знание ценностных ориентаций педагога является показателем его зрелости, и своевременная диагностика способствовать психологическому обеспечению процесса совершенствования и самосовершенствования личности учителя, а значит и эффективному выполнению им своих учебно-воспитательных функций и обеспечит его определяющую роль в формировании новых духовно-интеллектуальных качеств молодого поколения. Ценности выступают составной ценностных ориентаций. В каждом возрастном периоде доминируют определенные ценности, которые зависят как от объективных (общественно-экономических), так и субъективных (развития сознания, потребностей, стремлений и т. п.) условий. Ценностные ориентации в структуре педагогического сознания подвергаются многократным и весьма существенным преобразованиям. Для изучения системы ценностных ориентаций личности педагога использована методика М. Рокича. Экспериментальное исследование показывает своеобразную фиксацию учителя на необходимости решения собственных проблем, отодвигает ориентации на проведение досуга, любование красотой природы и искусства, определенную социоцентрическую направленность и даже проблемы самосовершенствования на задний план. Итак, важным регулятором жизнедеятельности и поведения педагога есть ценности и ценностные ориентации. Структура ценностных ориентаций является сложным социально-психологическим образованием, имеет динамический характер, в результате чего возможно влиять на ее формирование.

Ключевые слова: педагог, ценности, ценностные ориентации, педагогические работники, система ценностей.

Savchuk Nadiya. Diagnostic of Value Orientations in Pedagogical Workers. In the article attention is accented on the prominent role of pedagogical worker in an educational process. From a teacher, level of development of him personality and professional internalss, systems of values becoming of rising generation depends largely. Knowledge of the valued orientations of teacher is the index of his maturity, and timely diagnostics will assist the psychological providing of process of perfection and self-perfection of personality of teacher, and consequently, and to effective implementation to them of the educational-educator functions and will provide him qualificatory role in forming of new spiritually-intellectual internalss of the young generation. Values come forward as a constituent of the valued orientations. In every age-old period house of certain values that depend both on objective (social-economic) and subjective (to development of consciousness, necessities, aspirations and others like that) terms. The valued orientations in the structure of pedagogical consciousness yield to frequent and substantial enough transformations. For the study of the system of the valued orientations of personality of teacher methodology of M. Rokycha is used. Experimental research certifies about the original fixing a teacher on the necessity of decision of own problems, that moves aside orientations on realization of leisure, admiring of nature and art beauty, certain sociocentric for orientation and even problems of self-perfection on a background. Thus, the important regulator of vital functions and behavior of pedagogical worker are values and valued orientations. A structure of the valued orientations is difficult socialpsychological formation that has dynamic character, as a result of what it maybe to influence on her forming.

Key words: teacher, values, valued orientations, pedagogical workers, system of values.

УДК 37.015.311:[373.2+37.018:1]-053.4

Наталія Семенова, Олександр Семенов

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк);
Інститут проблем виховання НАПН України (м. Київ)*

Технологія формування здорової особистості дитини дошкільного віку у взаємодії дошкільного закладу та сім'ї: вимога часу

У статті представлено психолого-педагогічні основи процесу формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі педагогічної взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї. Описано апробовану

експериментальну педагогічну технологію формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї.

Уточнено сутність понять «здорова особистість», «здорова особистість дитини 6-го року життя», «формування здорової особистості дитини 6-го року життя», «взаємодія дошкільного навчального закладу й сім'ї».

Розроблено та апробовано експериментальну педагогічну технологію формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї.

Ключові слова: здорова особистість, формування здорової особистості дитини 6-го року життя, взаємодія дошкільного навчального закладу й сім'ї, педагогічна технологія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Із-поміж сучасних проблем дітей, які відвідують дошкільний навчальний заклад, виокремлюється чи не найбільш актуальна з наукової точки зору проблема стану та збереження здоров'я, а отже, здатності навчатися, адекватно розвиватися, забезпечити відтворення здорових поколінь у майбутньому. Думка про здорову дитину проходить як головний лейтмотив у чинних державних документах, численних програмах навчання й виховання дітей дошкільного віку. Водночас існує суперечність між суспільними вимогами щодо збереження та зміцнення здоров'я дитини та реальним незадовільним станом здоров'я підростаючого покоління.

Сучасні наукові уявлення про особистість у дошкільному дитинстві дають підстави констатувати існування запиту на активне використання в науковому обігові інтегрованого поняття «здорова особистість».

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання охорони, збереження й зміцнення здоров'я дітей розкрито в працях Г. Беленької, О. Богініч, Е. Вільчовського, Л. Волкова, Н. Денисенко, Л. Лохвицької та ін. Щодо формування здорової особистості в період дошкільного дитинства актуальні дослідження І. Бега, О. Кононко, Л. Сварковської. Інноваційні педагогічні технології в галузі дошкільної освіти розкривають Л. Артемова, Н. Гавриш, Н. Кудикіна, Н. Лисенко, І. Рогальська й ін. [2, 4, 5, 6, 7].

Проте поза увагою залишилося питання, як дошкільний навчальний заклад має взаємодіяти з сім'ями вихованців, щоб забезпечити формування здорової особистості дитини на момент її вступу до школи.

Мета дослідження – на підставі аналізу психолого-педагогічних основ формування здорової особистості обґрунтувати й описати експериментально перевірену педагогічну технологію формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Нами вивчено стан розробленості проблеми формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї в психолого-педагогічній літературі. Виявлено, що науковцями досліджено загальні питання формування особистості дитини дошкільного віку, взаємозв'язок фізичного, психічного та соціального здоров'я, особливості взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами тощо. Утім цілісного наукового підходу до формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї дослідниками не розроблено.

Узагальнивши сучасні наукові підходи до визначення поняття «здорова особистість», можемо зробити висновок про те, що ця дефініція синтезує й гармонійно поєднує поняття «здоров'я» в сукупності його складників та структуру особистості. Відзначимо, що поняття структури особистості в сучасній науці складне й неоднозначне, тлумачиться залежно від того, який підхід реалізується дослідником. Нами взято за основу погляди німецького вченого Ф. Лерша, який запропонував поєднати соціально-психолого-індивідуальний і діяльнісний плани особистості. Такий підхід до структури особистості підтримав вітчизняний психолог Г. Костюк. Отже, особистість розглядається як конгломерат пізнавального, емоційно-мотиваційного та діяльнісного компонентів, а *здорова особистість* – це особистість, яка готова сприймати педагогічний (виховний) вплив у цілому, у тому числі щодо культивування здоров'ятворчої діяльності, аналізувати його з позицій власного життєвого досвіду й утілювати модель здоров'я у власній поведінці.

Здорова особистість дитини 6-го року життя зорієнтована на позитивне сприйняття моделі здорового способу життя, запропонованого дорослими, прагне до її підтримання; знає про здоров'я та його чинники; застосовує отримані знання в повсякденній діяльності, проявляючи відповідний характер поведінки й зрілість особистісних сфер (емоційної, вольової, пізнавальної).

Формування здорової особистості дитини ми розглядаємо як процес засвоєння дитиною знань про здоров'я (когнітивний компонент), забезпечення прагнення бути здоровою (емоційно-мотиваційний компонент) і застосування цих знань та мотивації на практиці (діяльнісний компонент). Повноцінне

формування здорової особистості в період дошкільного віку є ефективним лише за умови забезпечення взаємодії дітей і дорослих у системі «педагоги – діти – батьки».

У контексті проблеми дослідження процес *взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї* ми визначаємо як процес взаємного впливу, співпраці між дошкільним навчальним закладом і сім'єю, що характеризується двосторонньою активністю, спрямованою на реалізацію поставленої мети – формування здорової особистості дитини та підвищення рівня педагогічної культури батьків із питань формування здорової особистості дошкільника.

У ході дослідження здійснено діагностику рівнів сформованості здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї, які визначено за спеціально розробленими критеріями та показниками, що відповідали змісту й структурним компонентам поняття «здорова особистість дитини». *Критерії* – це знання про складові здорової особистості; прагнення до формування себе як здорової особистості; поведінка здорової особистості дошкільника. До *показників належать* знання про будову організму, засоби гігієни, оздоровлення; емоційно-позитивна налаштованість на засвоєння знань про власне тіло, визнання доцільності режиму дня, доброзичливі стосунки між членами родини й оточуючими людьми; використання знань про органи тіла в різних видах дитячої діяльності; свідоме дотримання режиму дня. Критерії й показники склали основу змістових характеристик рівнів. Високий рівень мали 17,6 % дітей із КГ і 17,8 % – з ЕГ; достатній – 26,1 % дітей із КГ і 26,1 % – з ЕГ. Майже в половині дітей (56,3 % у КГ та 56,1 % – ЕГ) знання про здоров'я сформовані на середньому й низькому рівнях. Відповідно, їм складно мотивувати доцільність здоров'ятворчої діяльності, важливість оздоровчих дій, у них недостатньо сформовані навички піклування про власне здоров'я та здоров'я оточуючих. Такі зрізи даних засвідчили потребу в розробці технології взаємодії сім'ї й дошкільного навчального закладу.

У контексті вищесказаного нами охарактеризовано сучасний стан формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу та сім'ї. Виявлено, що в керівників і педагогічних працівників дошкільних навчальних закладів наявні певні знання щодо змісту роботи з формування здорової особистості дитини в процесі їх взаємодії з батьками, позитивна мотивація до практичної реалізації цього процесу, але ці знання й мотивація є недостатніми. До того ж більшість вихователів умовно ідентифікують процес формування здорової особистості дитини з формуванням здорового способу життя, здоров'язберігальної поведінки вихованців тощо.

Установлено, що 35,7 % керівників дошкільних навчальних закладів не актуалізує для себе формування здорової особистості дитини як управлінську проблему, покладаючись на наявний досвід вихователів, традиційну модель методичного забезпечення дошкільного навчального закладу.

Доведено, що провідним чинником у формуванні здорової особистості дитини 6-го року життя виступає педагогічна культура батьків. Водночас виявлено, що в більшості батьків недостатньо знань й умінь з питань формування здорової особистості: близько 60 % батьків частково або й повністю не усвідомлюють необхідності формування здорової особистості дитини.

Нами розроблено й запроваджено в практику педагогічну технологію формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї як комплексний процес оздоровчого спрямування, заснований на взаємодії всіх суб'єктів освітньої діяльності, використанні сучасних засобів організації освіти, спрямований на розвиток особистості дошкільника, який сприймає здоров'я як цінність, володіє знаннями про основи здоров'я, прагне до їх пошуку та самостійно використовує у власній діяльності.

У змістовій площині технологія формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї містить у своїй структурі сім взаємопов'язаних дидактичних модулів.

Усі модулі скомпоновано з блоків, які передбачають просвітницькі заходи для батьків, їхню самостійну освітню діяльність, взаємодію батьків і дітей, самостійну діяльність дітей, діагностичні процедури. Зміст, форми та методи, детерміновані кожним технологічним блоком, спрямовані загалом на формування когнітивного, емоційно-ціннісного й діяльнісного компонентів здорової особистості дитини та педагогічної культури батьків щодо виховання здорової особистості дошкільника.

Упровадження експериментальної технології розпочалося з цілеспрямованої роботи з педагогами: проведено тематичну педагогічну раду «Формування здорової особистості дитини як пріоритетне завдання дошкільної освіти в Україні», семінар-практикум і круглий стіл з обміну досвідом щодо труднощів змістово-технологічного забезпечення формування здорової особистості старшого дошкільника.

Після зазначених вище заходів педагога виявили готовність застосовувати активні форми взаємодії з батьками (тренінги, семінари-практикуми, індивідуальні консультації, конференції з обміну досвідом, виконання практичних завдань, розроблення проєктів, читання творів художньої літератури з відповідної тематики) та сучасні інтерактивні форми й методи («мозковий штурм», міні-лекція, «мікрофон», робота в малих групах, робота в парах, індивідуальна робота тощо).

Усі модулі скомпоновано з блоків, які передбачають просвітницькі заходи для батьків, їхню самостійну освітню діяльність, взаємодію батьків і дітей, самостійну діяльність дітей, діагностичні процедури. Зміст, форми та методи, детерміновані кожним технологічним блоком, спрямовані загалом на формування когнітивного, емоційно-ціннісного й діяльнісного компонентів здорової особистості дитини та педагогічної культури батьків щодо виховання здорової особистості дошкільника (рис. 1).

Під час формувальних впливів проведено різні *просвітницькі заходи з батьками*, базовими серед яких стали тренінги на теми: «Про будову тіла», «Як привчати дитину до чистоти?», «Будьмо здорові», «Загартування – основа здоров'я», «Здоров'я дитини плекаймо в родині», «За режимом живе кожна дитина», «Вчинки мають бути добрими». За результатами семінарів-практикумів, індивідуальних консультацій, конференцій з обміну досвідом поглиблювалися теоретичні знання батьків ЕГ про способи формування в дітей знань про тіло людини; гігієнічні навички та їх значення в збереженні здоров'я; прийоми ознайомлення дітей із хворобами й запобігання їм, шкідливі звички; роль загартування дітей; створення позитивного мікроклімату в сім'ї, атмосфери любові до дитини; методи формування в дітей уявлення про режим дня, навичок культури споживання їжі, організації свого часу; основи навчання дітей культури спілкування, правил увічливої поведінки, здатності розуміти почуття людей, виховувати в дітей потребу виявляти доброзичливість та інші гуманні почуття.

Наступним етапом реалізації технології стала *організація самостійної освітньої діяльності батьків*, яка передбачала опрацювання спеціальної педагогічної літератури, запропонованої вихователями, та виконання певних практичних завдань. Зокрема, перед батьками ставили завдання підготувати бесіди з дітьми, дібрати наочний матеріал для дидактичних ігор, скласти словник термінів, які мають знати дошкільники за темами дидактичних модулів, розробити комплекс ранкової гімнастики із сюжетом для закріплення назв частин тіла людини, обладнати куточок гігієни для дитини, дібрати вправи для розвитку м'язів стопи, щоб запобігти плоскостопості, скласти список обов'язкових препаратів домашньої аптечки, підготувати обладнання для загартувальних процедур, матеріали для проведення з дитиною дослідів із сонячними променями, водою й повітрям, розробити план проведення вихідного дня, вправи для гімнастики пробудження, дібрати рухливі ігри, педагогічні ситуації формування моральних якостей дитини.

Етап *практичної взаємодії батьків і дітей* як технології формування здорової особистості дошкільника передбачав проведення батьками бесід із дітьми за темами дидактичних модулів; практичні види діяльності із дітьми (виконання разом із дитиною комплексу вправ ранкової гімнастики, розробленого батьками, проведення з дітьми дидактичних ігор, складання казок, наповнення аптечки ліками, аналіз ситуацій, дібраних батьками, з метою виховання моральних якостей тощо); розроблення проєктів та тем: «Чистота з давніх-давен», «За ліками – у зелену аптеку», «Загартування в традиціях українського народу», «Моя родина», «Добрі справи – всім на радість» й ін.; читання для дітей творів художньої літератури на відповідну тематику.

Ключовим етапом технології стала образотворча, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька *самостійна діяльність дітей*. Саме в ній найбільш ефективно формувалися не лише знання дітей (про будову тіла людини, необхідність дотримання гігієнічних процедур, про здоров'я як найвищу життєву цінність людини, необхідність його охорони, збереження й зміцнення власними зусиллями, роль загартування в зміцненні здоров'я, про режим дня та його значення для здоров'я, вплив учинків і слів на здоров'я), а й мотиви та сама здоров'ятворча поведінка. Діти малювали, ліпили, робили аплікації, грали в рухливі й сюжетно-рольові ігри, придумували казки, розповіді, виконували загартувальні та гігієнічні процедури.

Оцінювання ефективності впровадження технології формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї здійснювалося через аналіз змін, які відбулися в організації діяльності працівників дошкільного навчального закладу з формування здорової особистості дошкільника в процесі взаємодії з батьками; у знаннях й уміннях батьків із питань формування здорової особистості 6-річного дошкільника; рівнях сформованості здорової особистості дитини 6-го року життя.

Рис. 1. *Схема технології «Формування здорової особистості дошкільника в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї»*

Висновки й перспективи подальших досліджень. Установлено, що впровадження технології зумовило позитивні зміни в організації діяльності дошкільного навчального закладу з формування здорової особистості дитини. Під час упровадження технології епізодичні заходи, пошуки способів розв'язання цієї проблеми на інтуїтивному рівні замінено чіткою, системною роботою, спрямованою на забезпечення взаємодії батьків із дітьми, спонукання їх до спільного з дітьми вибору активних форм самостійної діяльності з формування здорової особистості. Виявлено також істотні зміни в рівнях сформованості здорової особистості дошкільників. Отже, доведено ефективність розробленої та впровадженої педагогічної технології формування здорової особистості дитини 6-го року життя в процесі взаємодії дошкільного навчального закладу й сім'ї.

Джерела та література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні // Дошкільне виховання. – 1999. – № 1. – С. 5–19.
2. Бех І. Д. Виховання особистості : [у 2 кн.] Кн. 1: Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади / Іван Дмитрович Бех ; [ред. О. І. Цибульська]. – К. : Либідь, 2003. – 280 с.
3. Беленька Г. В. Здоров'я дитини – від родини : [кол. моногр.] / Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, М. А. Машовець. – К. : СПД Богданова А. М., 2006. – 220 с.
4. Богініч О. Оздоровчу ідеологію – в життя малят / Ольга Богініч // Дошкільне виховання. – 2006. – № 7. – С. 7–9.
5. Вільчковський Е. С. Організація рухового режиму дітей у дошкільних навчальних закладах : [навч.-метод. посіб.] / Едуард Станіславович Вільчковський, Нінель Федорівна Денисенко. – Тернопіль : Мандрівець, 2008. – 246 с.
6. Денисенко Н. Оздоровчі технології в освітньому процесі / Нінель Федорівна Денисенко // Дошкільне виховання. – 2004. – № 12. – С. 4–6.
7. Кононко О. Л. Плекаємо здорову особистість з дитинства / Олена Леонтіївна Кононко // Сімейний лікар. – 2007. – № 1. – С. 3–4.
8. Сварковська Л. А. Формування у дітей 5–6 років мотивації до занять фізичною культурою : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Сварковська Ліна Андріївна. – К., 2000. – 233 с.

Referens

1. Bazovij komponent doshkil'noi' osvity v Ukrai'ni // Doshkil'ne vyhovannja. – 1999. – № 1. – S. 5–19.
2. Beh I. D. Vyhovannja osobystosti : [u 2 kn.]. – Kn. 1: Osobystisno orijentovanyj pidhid: teoretyko-tehnologichni zasady / Ivan Dmytrovych Beh ; [red. O. I. Cybul's'ka]. – K. : Lybid', 2003. – 280 s.
3. Bjeljen'ka G. V. Zdorov'ja dytyny – vid rodyny : [kol. monografija] / G. V. Bjeljen'ka, O. L. Boginich, M. A. Mashovec'. – K. : SPD Bogdanova A. M., 2006. – 220 s.
4. Boginich O. Ozdorovchu ideologiju – v zhyttja maljat / Ol'ga Boginich // Doshkil'ne vyhovannja. – 2006. – № 7. – С. 7–9.
5. Vil'chkovs'kyj E. S. Organizacija ruhovogo rezhymu ditej u doshkil'nyh navchal'nyh zakladah : [navch.-metod. posib.] / Eduard Stanislavovyh Vil'chkovs'kyj, Ninel' Fedorivna Denysenko. – T. : Mandrivec', 2008. – 246 s.
6. Denysenko N. Ozdorovchi tehnologii' v osvitu'omu procesi / Ninel' Fedorivna Denysenko // Doshkil'ne vyhovannja. – 2004. – № 12. – S. 4–6.
7. Kononko O. L. Plekajemo zdorovu osobystist' z dytynstva / Olena Leontii'vna Kononko // Simejnyj likar. – 2007. – № 1. – S. 3–4.
8. Svarkovs'ka L. A. Formuvannja u ditej 5–6 rokiiv motyvacii' do zanjat' fizychnoju kul'turoju : dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.08 / Svarkovs'ka Lina Andrii'vna. – K., 2000. – 233 s.

Семенова Наталья, Семенов Александр. Технология формирования здоровой личности ребенка дошкольного возраста во взаимодействии дошкольного учреждения и семьи: требование времени. В статье представлены психолого-педагогические основы и экспериментально проверена эффективность процесса формирования здоровой личности ребёнка 6-го года жизни в процессе взаимодействия дошкольного учебного заведения и семьи. Описана апробированная экспериментальная технология формирования здоровой личности ребёнка 6-го года жизни.

Рассмотрены научные подходы к проблемам формирования здоровой личности и педагогического взаимодействия дошкольного учебного заведения и семьи. На основании анализа научных трудов уточняется содержание понятий «здоровая личность», «здоровая личность ребёнка 6-го года жизни» «взаимодействие дошкольного учебного заведения и семьи».

Обосновано, что именно здоровая личность готова воспринимать педагогическое (воспитательное) влияние касательно культивирования здоровьетворческой деятельности, анализировать его с позиций собственного жизненного опыта и воплощать модель здоровья в собственном поведении. Взаимодействие дошкольного учебного заведения и семьи рассматривается как процесс взаимного влияния, сотрудничества

между дошкольным учебным заведением и семьей, характеризующийся двусторонней активностью, направленный на реализацию поставленной цели.

Ключевые слова: здоровая личность, формирование здоровой личности ребёнка 6-го года жизни, взаимодействие дошкольного учебного учреждения и семьи, педагогическая технология.

Semenova Nataliy, Semenov Oleksandr. Technology of Healthy Formation of Child's Personality in Preschool Children in Kindergartens Interaction and Family: Requirement of the Time. The article presents the psychological-pedagogical foundations for forming a healthy personality of children between 5 and 6 years of age in the process of pedagogical interaction between preschool education institutions and families and offers an evaluation of the current state of affairs in the area. An experimental pedagogical technology for forming a healthy personality among children between 5 and 6 years of age in the process of interaction between preschool education institutions and families has been developed and tested. The concepts «healthy personality», «healthy personality of a child between 5 and 6 years of age», «forming a healthy personality of a child between 5 and 6 years of age» and «interaction between preschool education institutions and families» have been defined more precisely. The author has developed a system of criteria and indices to evaluate healthy personality levels among children between 5 and 6 years of age.

An experimental pedagogical technology for forming a healthy personality among children between 5 and 6 years of age in the process of interaction between preschool education institutions and families has been developed and tested.

Key words: healthy personality, forming a healthy personality of children between 5 and 6 years of age, interaction between preschool education institutions and families, pedagogical technology.

УДК 373.011.3-051-052

Валентина Сергеева

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Педагогічна комунікативна взаємодія в системі «учитель – учні» та її виховна цінність в умовах спільної творчої діяльності

У статті піднято актуальне питання педагогічної комунікативної взаємодії в контексті з питаннями педагогічного спілкування, де останнє виступає особливим видом діяльності на основі суб'єкт-суб'єктних відношень і є основою взаємодії. Отже, педагогічна комунікативна взаємодія аналізується в системі «учитель – учні» як взаємоузгоджені й взаємообумовлені суб'єктні мовленнєво-практичні дії або безпосередньо процес спілкування, що спрямований на створення найсприятливіших умов для формування особистості. При аналізі сутності, структури та функцій комунікативної взаємодії педагога з учнями, зокрема початкової школи, акцентовано увагу на її виховній цінності, а саме на тому, що взаємодія сприяє вияву особистісної активності педагогів й учнів, а це є найважливішою передумовою розвитку особистості. У статті продемонстровано ситуації взаємодії педагогів та школярів, де забезпечується реалізація їхньої особистісної активності, – елементи організації спільних творчих справ. Зроблено висновок про те, що активна комунікативна взаємодія має значний виховний вплив саме в умовах організації спільної творчої діяльності.

Ключові слова: педагогічна комунікативна взаємодія, педагогічне спілкування, особистість, учитель, учні початкової школи, особистісна активність, творча діяльність, спільна творча справа.

Постановка наукової проблеми та її значення. Основою праці сучасного вчителя є гуманістичні ідеї й орієнтири, що ґрунтуються на повазі до особистості дитини, на піклуванні про її розвиток. Такий підхід передбачає визнання педагогом унікальною особистістю кожного учня, його прав, ставлення до нього як до суб'єкта власного розвитку, опору у вихованні на всю сукупність знань про людину.

Головною умовою, яка забезпечує реалізацію знань про особистість, є активна суб'єкт-суб'єктна педагогічна взаємодія, при якій учитель намагається будувати відносини з дітьми так, щоб не блокувати їхню самодіяльність, критичність, творчість, заохочувати ініціативу, активізувати їхній творчий потенціал.

Традиційно питання взаємодії педагогів та учнів розглядається в ракурсі проблеми спілкування. Його ж не можна розглядати, не торкаючись питань комунікації.

Аналіз досліджень цієї проблеми. Розв'язання різноманітних проблем, пов'язаних із розвитком ідеї педагогічної взаємодії, відбувається у великій кількості досліджень педагогів і психологів. Зокрема, загальні питання педагогічної взаємодії вивчали Ш. Амонашвілі, В. Афанасьєв, О. Бодальов, А. Белкін, М. Вієвська, В. Власенко, Б. Гершунський, І. Демакова, О. Друганова, О. Глузман, І. Зимова,